proLékaře.cz | 7.11.2026

Interní hematologická a onkologická klinika LF a FN Brno slaví 30 let: vzpomínky na jejího zakladatele prof. Jiřího Vorlíčka

Zdeněk Adam, Zdeněk Král

Interní hematologická a onkologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice

Úvod

Letos to bude 30 let, co vznikla Interní hematologická a onkologická klinika (IHOK) FN Brno. S blížícím se jubileem považujeme za vhodné vzpomenout na jejího zakladatele prof. Jiřího Vorlíčka, CSc., dr.h.c. Co je v životě to nejpodstatnější? Všichni jistě řeknete, že zdraví. A pokud jste zdraví, jaké další faktory pro vaši spokojenost jsou důležité? Jistě jsou to pozitivní lidské vztahy, a to jak v rodině, tak i na pracovišti. Vztah se šéfem je asi podobně důležitý jako vztah s životním partnerem, neboť více času trávíme v práci než doma.

Když někdo spekuluje o tom, jakou si má vybrat práci, naše rada je: „Vybírejte si práci podle toho, jak se vám líbí váš potenciální budoucí šéf. Poznáte, že emoce plynoucí z vašeho vztahu se šéfem jsou pro vaši spokojenost velmi důležité."

Ve svém předchozím profesionálním životě jsem okusil, co je to pracovat pod šéfem, který mě neměl rád a který mi to dával všemožně najevo. To se najednou život promění v utrpení, podobně, jako když se doma z vašeho životního partnera vyloupne psychopatická osobnost. Ale díky tomu, že jsem poznal negativní, tak mohu ocenit pozitivní. Po mé negativní zkušenosti bylo pro mě příjemným překvapením pracovat jak pod panem primářem Petrem Svačinou, tak později pod vedením pana profesora Jiřího Vorlíčka.

S prof. Jiřím Vorlíčkem jsem se letmo seznámil při svých lékařských začátcích na nynějším Masarykově onkologickém ústavu v Brně. Tehdy mladý, ale již zkušený lékař pracoval na hematologickém oddělení vedeném primářem Kolářem. Můj první dojem byl, že pan doktor Jiří Vorlíček je příjemný, pohotový lékař, ochotný vždy pomoci, sršící přitom vtipem. Být v jeho blízkosti bylo obohacující. Jeho optimizmus byl nakažlivý. Vyzařovala z něj víra, že slunce vždy vysvitne i z té nejzataženější oblohy. Z Masarykova onkologického ústavu přešel doktor Jiří Vorlíček na II. interní kliniku FN u sv. Anny v Brně. Zde pod vedením prof. Lamberta Klabusaye získal titul kandidáta lékařských věd (CSc.) a později titul docenta. V té době ještě jednotlivé interní kliniky nebyly specializované. Proces specializace interních klinik v Brně nastartoval až prof. Lambert Klabusay na přelomu předchozího a současného režimu. Doc. Jiří Vorlíček tehdy považoval za žádoucí vznik kliniky specializované na krevní nemoci. Vnukl tuto svoji ideu prof. Klabusayovi, který započal s její realizací.

Na pracovišti II. interní kliniky FN u sv. Anny v Brně pod vedením prof. Lamberta Klabusaye vyrostla i další důležitá osobnost brněnského zdravotnictví, primář Petr Svačina, který později úspěšně vedl Interní oddělení Městského ústavu národního zdraví s více než 100 lůžky, čili s kapacitou jako několik současných interních klinik dohromady. Poté, co nastala vlna rušení nemocničních lůžek a celých nemocnic, bylo toto lůžkové oddělení zrušeno a primář Petr Svačina se přesunul na svoji další životní etapu. Dnes bychom byli vděčni, kdybychom mohli pacienty ukládat na toto již neexistující interní oddělení městské nemocnice. Petr Svačina nejen že byl kamarádem Jiřího Vorlíčka, ale oba měli i podobný způsob vedení svých podřízených, oba používali při vedení svých lékařů převážně pozitivní stimulace.

V letech kolem sametové revoluce byl, tehdy již doc. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc., pověřen vedením nové interní kliniky zaměřené na nemoci krve. Tato klinika byla umístěna ve zcela nové a právě otevřené nemocnici v Brně-Bohunicích. V té době zabírala celé 14. patro a později expandovala i do pater dalších. Pro mladého doc. Jiřího Vorlíčka začala nová, lze říci budovatelská práce. Prostory pro kliniku byly přichystány jen v hrubých základech. Lůžkové pracoviště, zaměřené na hematologii, před tím ve FN v Brně neexistovalo. Do té doby byly ve FN u sv. Anny pouze ambulance zaměřené na krevní nemoci, nikoliv však komplexní zařízení i se specializovanými lůžky na péči o tyto nemocné. Doc. Jiří Vorlíček na přelomu roku 1989 a 1990 musel organizovat nejen dobudování 14. patra výškové budovy tak, aby to odpovídalo potřebám specializované hematologické kliniky, ale zároveň musel začít vytvářet nový pracovní kolektiv.

Budování pracovního kolektivu nového hematologického pracoviště

Doc. Jiřímu Vorlíčkovi se podařilo dát dohromady pracovní kolektiv, který si předsevzal, že budoucí roky za-

proLékaře.cz | 7.11.2026

světí hematologii. Nové hematologické pracoviště tedy vznikalo „na zelené louce". Pamětníci těchto dob vzpomínají, že prvními kroky bylo dobudování předaných místností, a pak následovalo přijímání pacientů do zcela nových prostor.

V té době jsem se s doc. Jiřím Vorlíčkem setkal znovu. Zatímco na Masarykově onkologickém ústavu to byl starší kolega, teď to byl můj šéf.

Moje vzpomínky a zážitky spojené s docentem a později profesorem Jiřím Vorlíčkem byly veskrze pozitivní a stále cituji svým přátelům některé jeho výroky, které považuji za koncentrovanou moudrost. O některých bych se rád zmínil v dalším textu.

Doc. Jiří Vorlíček byl všudypřítomný. Lze říci, že byl schopný být současně všude a o všem vědět. Jeho role nebyla jednoduchá. Měl na zelené louce vybudovat specializované pracoviště světové úrovně, a přitom měl k dispozici pouze lékaře, kteří na žádném podobném pracovišti před tím nepracovali.

Doc. Jiří Vorlíček potřeboval velmi rychle zvýšit kvalifikaci svých zaměstnanců. Jak toho dosáhl? Doc. Jiří Vorlíček zajistil pro všechny členy nově vznikající kliniky stáže na špičkových zahraničních pracovištích. To bylo jistě náročné, protože tito lidé dočasně chyběli v provozu, nicméně poté, co se vrátili ze studijních pobytů, se na klinice začaly potkávat poznatky, zkušenosti a pracovní postupy z pracovišť z Anglie, Německa, Francie, Belgie a USA. I sám doc. Jiří Vorlíček byl na odborných stážích v zahraničí, v roce 1990 hostujícím profesorem na Lékařské fakultě The University of Kansas a také ve Veterans Administration Medical Center, Wichita, USA. V roce 1996 tři měsíce stážoval na onkologických pracovištích v Londýně.

Díky těmto zahraničním stážím, které doc. Jiří Vorlíček zajistil pro všechny pracovníky kliniky, kteří o to měli zájem, se pracovní postupy dostaly již v prvních letech na mezinárodní úroveň a tito lékaři dále udržují kontakty se zahraničními pracovišti. V roce 1996 byl doc. Jiří Vorlíček jmenován profesorem vnitřního lékařství na LF Masarykovy univerzity v Brně.

Rozšiřování provozu kliniky do nových oblastí

Manažerským cílem bylo také budování nových provozů, do té doby ve FN Brno neexistujících. V 90. letech minulého století se velmi intenzivně rozvíjela oblast transplantací krvetvorných buněk. Pan prof. Vorlíček jasně viděl nutnost zapojit se do nového trendu léčby. Jenže tento trend potřeboval specializované pokoje minimalizující riziko infekce. Podobné izolační pokoje nebyly v té době běžné a pan profesor Jiří Vorlíček s týmem spolupracovníků vymyslel odpovídající plány, následně sehnal peníze a pak začala realizace těchto plánů. Tyto transplantační pokoje nebyly postaveny v rámci běžných přestaveb v nemocnici, transplantační pokoje byly vybudovány s pomocí sponzorských peněz se souhlasem vedení nemocnice. Zpočátku to byly 3 pokoje a v následujících letech přibyly další 3 pokoje.

Další novinkou byly výzkumné laboratoře, zaměřené na speciální vyšetření, související s provozem kliniky. A tak prof. MUDr. Jiří Mayer, CSc., spolu s prof. Jiřím Vorlíčkem začali budovat vlastní laboratorní zázemí kliniky. Dnes již se zdá všem běžné, že klinika má svoji laboratoř, avšak v letech, kdy se začala budovat v Brně klinika zaměřená na hematologii, byla k dispozici jen standardně prováděná vyšetření na odděleních hematologie, biochemie či mikrobiologie. Tato oddělení jsou běžnou součástí FN. V té době kliniky nemívaly vlastní laboratoře. Explozivní vývoj poznání v oblasti hematologie si však vynutil budování vlastních laboratoří zaměřených na aplikovaný výzkum a monitorování nových parametrů, které se dle současného poznání ukázaly jako zcela zásadní a které standardní nemocniční laboratoře neměly a nemají ve své náplni.

Po čase bylo zřejmé, že i FN v Brně Bohunicích potřebuje vlastní onkologické oddělení, protože kapacity Masarykova onkologického ústavu byly a jsou limitovány a nedostačují pro všechny onkologické pacienty v Brně. A tak pan profesor Jiří Vorlíček začal rozšiřovat zaměření svého pracoviště i mimo krevní choroby, na onkologii v celé její šíři. Inicioval vznik samostatného onkologického oddělení. Toto lůžkové oddělení s vlastními ambulancemi a stacionářem, s rozsáhlým odborným záběrem, odpovídajícím potřebám FN Brno, pracoviště Bohunice, je nyní integrální součástí Interní hematologické a onkologické kliniky LF MU a FN Brno-Bohunice.

Co je na prof. Vorlíčkovi výjimečné

Co je na panu prof. Vorlíčkovi výjimečné? Za výjimečné považuji jeho manažerské schopnosti, tedy vybírat si spolupracovníky a přesně odhadovat, co po nich může chtít, a co ne. Prof. Vorlíček ctí skutečnost, že každý člověk má některé schopnosti více vyvinuté, zatímco jiné méně. Má dar vyžadovat po svých podřízených pouze to, na co jejich síly stačí a na co jeho podřízení mají talent, a nepožadovat po nich aktivity, které by přesahovaly jejich možnosti. Říká, že by požadováním nesplnitelného snížil pracovní produktivitu svého podřízeného. Prof. Jiří Vorlíček umí své podřízené stimulovat k maximálnímu výkonu a přitom je neunavit.

Po „sametové" revoluci začal prof. Vorlíček prosazovat zásady zdvořilosti na pracovišti, jejichž respektování nebylo dříve zvykem. Chtěl, aby forma komunikace lékařů s pacientem odpovídala zahraničním pracovištím. Když se prof. Jiří Vorlíček poprvé setká s pacientem na velké vizitě, tak mu podá ruku a představí se mu. Vždy se snaží k pacientovi prohodit pár pokud možno pozitivních slov a povzbudit jej k boji se závažnou chorobou. Po svých lékařích, ale i studentech, vyžaduje dodržování pravidel zdvořilosti a správné komunikace. Vždy se snažil stimulovat své lékaře k tomu, aby vnímali jak patofyziologickou podstatu nemoci, tak i její prožívání a vnímání nemocných i jeho rodinou.

Další typickou vlastností pana profesora Jiřího Vorlíčka je rychlost jeho myšlenek a schopnost formulovat obecné pravdy a zkušenosti do stručných vět, kterým

proLékaře.cz | 7.11.2026

říkáme nadneseně „Vorlíčkovy zákony“. Je v nich zkoncentrována životní zkušenost a moudrost. Dovoluji si zde některé připomenout. Zákon č. 1 „Konflikt, kterému se vyhneš, se ti obvykle vrátí s větší silou a horšími důsledky.“ To je jeho princip řešení životních situací. Neutíkat od problémů, neodkládat jejich řešení, ale postavit se jim čelem. Říká, že tím se tak čistí cesta životem. Nicméně konflikty zbytečně nevyhledává. Další jeho zákon je „Válku začínáme jen při vysoké pravděpodobnosti vítězství.“ Má dar i těžké a komplikované téma hovoru zlehčit humorem. Jeho rada, jak správně vést diskusi k souhlasu, je „Nevysvětluj, proč to chceš, zbytečně nahráváš k protiargumentaci.“

Se vznikem kliniky se spojuje také výměna psacích strojů za počítače a tiskárny ve zdravotnictví. Ani tuto techniku neponechal prof. Vorlíček bez povšimnutí. Všem členům kliniky zdůrazňoval: „V počítačích a mailových komunikacích mějte jen to, co jste ochotni vykládat všem na veřejnosti.“ A měl pravdu. Jednou, když jsem zastupoval prof. Jiřího Vorlíčka, mě volali z vedení nemocnice s příkazem, aby jeden kolega odstranil ze svého počítače něco, co tam dle kontrolní osoby nepatřilo. A tak lékař pochopil, že obsah osobního počítače, napojeného na síť, není jeho osobní věc, ale věc veřejná, do které vidí více lidí, než si před tím myslel.

Prof. Jiří Vorlíček vyžaduje racionální jednání: „Pokud pracujete, musíte odvádět kvalitní bezchybnou práci, protože vaše chyby pak zdržují jak vás, tak i další, takže kvalitní práce ve svém důsledku šetří váš čas!“ Stejně tak ctí princip dochvilnosti. Dostal jsem od něj radu, že mám buď přijít včas, anebo nechodit již vůbec. A tento princip ctil i při hromadných odjezdech. Když se někdo opozdil o 5 min, tak již nemusel spěchat, protože na něj již nikdo nečekal.

Pan prof. Jiří Vorlíček nemá rád hovory o problémech, které nemají řešení. Takové hovory rychle ukončuje. Říkal: „Bavme se o problému, jen pokud se můžeme zároveň bavit o tom, jak jej budeme řešit. Jinak je to ztráta času.“ Pan profesor Jiří Vorlíček zřejmě vychází z toho, že hovory o problémech, které nemají řešení, vedou k negativním myšlenkám, a ty jak známo oslabují člověka. Měl jsem pocit, že se pan profesor Jiří Vorlíček raději baví o věcech, které se nás týkají a které můžeme nějak ovlivňovat, než o faktech, která jsou mimo možnost našeho ovlivnění.

Další postřeh prof. Jiřího Vorlíčka: „Někdy Vás mohou nenávidět ti, kterým jste nejvíce pomohli.“ Této větě se snad podobá anglické rčení „The people would forgive you, in you were wrong, but the people would newer forgive you, if you were right.“ Nechápu, proč je tomu tak, je to proti obecně platnému principu „očekávání reciprocity v mezilidských vztazích“. Ale život je neskonale pestrý.

Život nejsou jenom úspěchy a výhry, ale také prohry a neúspěchy. Prof. Jiří Vorlíček ctí zásadu, že je třeba na veřejnosti mluvit nahlas nejen o pozitivech, ale pojmenovat nahlas i negativa, která život přináší. Zveřejněním negativní informace se může zamezit šíření nepřesností a pomluv.

Prof. Jiří Vorlíček stimuloval k vědeckému růstu

Důležitou vlastností prof. Vorlíčka je to, že nemá obavy nechat svoje podřízené odborně růst. Všem, kdo měli zájem, pomáhal v odborném růstu. Stimuloval je k dosažení vědeckých hodností, stimuloval je k tvorbě publikací a pomáhal jim s nimi. Já sám prof. Vorlíčkovi vděčím za to, že mě motivoval k psaní odborných knih. Psaní pro mě bylo vždy zábavou, radostí, únikem od problémů, a tak jsem měl velkou radost, když jsem mohl s podporou pana profesora Vorlíčka psát odborné knihy. Tato vlastnost – stimulovat své podřízené v odborném růstu a nebát se, že předstihnou svého nadřízeného – je velmi výjimečná a zřejmě si ji mohou dovolit pouze někteří šéfové. Tato vlastnost šéfa vlastně výrazně ovlivňuje a určuje profesní dráhu podřízených. Podívejme se kolem, kolik je šéfů, kteří se bojí vychovat si svého nástupce!

V průběhu vedení kliniky prof. Jiřím Vorlíčkem obhájilo 8 spolupracovníků titul docenta a 7 titul profesora. To je jistě neobvyklé – který další šéf se může podobou bilancí pochlubit?

Paliativní medicína

Prof. Vorlíček říká, že medicína je deformována vložením maxima úsilí i financí do kurativní léčby a minimem zájmu o péči nutnou pro důstojný průběh posledních týdnů či dnů člověka. Prof. Jiří Vorlíček poukazoval, že je nesprávné zavírat oči před posledními okamžiky lidského bytí, a prosazoval, aby léčebná péče o nemocného byla odpovídající jeho stavu a aby se nemocného dobře pečovalo i po dobu, kdy již víme, že uzdravení není možné a že nemoc člověka dovede ke smrti.

Poukazoval na fakt, že náklady spojené s protinádorovou léčbou jednoho pacienta překonávají dnes již i milionové položky. Ale na poslední dny člověka, které se často odehrávají v léčebnách dlouhodobě nemocných či tzv. odděleních následné péče, již nezbývají ani stovky korun na denní dávku dostatečně silných analgetik a dalších léků, které by zmírnily bolesti a utrpení, provázející poslední fáze života skoro každého člověka. Proto byl prof. Jiří Vorlíček spolu s MUDr. Svatošovou motorem rozvoje hospicového hnutí a oboru paliativní medicína. Je také editorem první knihy v naší republice pojednávající o pomoci nevyléčitelně nemocným s názvem Paliativní medicína, kterou vydalo nakladatelství Grada poprvé v roce 1998 a v tomtéž roce získala cenu nakladatelství. Druhé, přepracované vydání knihy Paliativní medicína vyšlo v nakladatelství Grada v roce 2004.

Manažerské funkce profesora Jiřího Vorlíčka

Prof. Jiří Vorlíček vedl Interní hematologickou kliniku LF MU a FN Brno-Bohunice po dlouhých 21 let, od roku 1989 do roku 2010. Poté vedení kliniky převzal prof. Jiří Mayer, dlouholetý zástupce prof. Vorlíčka, který kliniku dále rozšiřoval a rozšiřuje jak v oblasti klinické, tak v oblasti laboratorní. V roce 2018 se stal prof. Jiří Mayer předsedou České

proLékaře.cz | 7.11.2026

hematologické společnosti, podobně jako prof. Vorlíček byl předsedou České onkologické společnosti.

Prof. Vorlíček nebyl však pouze přednostou kliniky, ale také aktivně zasáhl do dění na Lékařské fakultě MU v Brně. Po dvě volební období, v letech 1997–2003, byl děkanem Lékařské fakulty Masarykovy Univerzity v Brně a v dalších letech, 2003–2008 se podílel na jejím vedení jako proděkan.

V době jeho působení jako děkana LF MU byla provedena generální oprava původní budovy Lékařské fakulty, důležité jsou však především jeho aktivity při výstavbě Univerzitního kampusu v Brně. Nejde opominout ani aktivitu prof. Vorlíčka při organizování umělecké výzdoby, především soch, v areálu kampusu.

Jeho organizační schopnosti se maximálně osvědčily při vedení České onkologické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Prof. Jiří Vorlíček vedl Českou onkologickou společnosti tři volební období, tedy více než 12 let. V době jeho předsednictví se vytvořila síť komplexních onkologických center s organizačně zcela novou koncepcí onkologické péče. Česká onkologická společnost pod jeho vedením začala každoročně vydávat aktualizované doporučení pro léčbu solidních nádorů, takzvanou Modrou knihu. Tato doporučení dostávají každoročně všichni členové České onkologické společnosti a je zveřejňována na webových stránkách společnosti. Stránky www.linkos.cz vybudované za jeho volebního období patří mezi nejlepší webové stránky odborných lékařských společností, a to jak obsahem, tak návštěvností.

Pan profesor Jiří Vorlíček trvale podporuje úzkou spolupráci České onkologické společnosti s Institutem biostatistiky a analýz MU, vedeným prof. Ladislavem Duškem. Spoluprací s tímto institutem má Česká onkologická společnost zajištěný přístup ke všem důležitým datům své činnosti a může tak účinně argumentovat při jednání jak s plátci péče, tak se státní správou.

V roce 2008 byl prof. Jiří Vorlíček jmenován ministrem zdravotnictví ředitelem Masarykova onkologického ústavu a tuto náročnou funkci vykonával do konce září roku 2014, kdy požádal ministra zdravotnictví o jmenování nového ředitele vzhledem ke svému dovršení věku 70 let.

Zdroje životní energie profesora Jiřího Vorlíčka

Život má mnoho rozměrů a člověk, chce-li být spokojený a úspěšný v práci, je musí respektovat a pro udržení intenzivního pracovního tempa si musí dopřát i aktivity, které mu přinášejí radost, a tím i energii zvládat pracovní úkony. Soustředění na práci a omezování zdrojů radosti vede, jak se dnes všude píše, k syndromu vyhoření, neboli k depresi z vyčerpání.

Prof. Jiří Vorlíček jednoznačně ctí princip udržování rovnováhy mezi všemi aktivitami patřícími k radostnému a spokojenému aktivnímu životu. Rovnováhu mezi profesionální prací a mimopracovními aktivitami, které stimulují, přinášejí radost a pomáhají obnovovat energii a sílu. Intuitivně po celý svůj život kombinuje intenzivní pracovní nasazení s aktivním odpočinkem, dodávajícím potřebnou energii ke zvládání rychle se vyvíjejícího vědeckého poznání v medicíně i rychle se měnícím společenským a politickým podmínkám naší společnosti.

Panu profesorovi Jiřímu Vorlíčkovi dodávají energii k práci jeho oblíbené odpočinkové aktivity – cestování, golf, sbírání současného výtvarného umění a také radost z dětí a vnoučat.

Zásadní pozitivní stimulující silou v životě pana prof. Jiřího Vorlíčka je jeho manželka Hilda. Je tou duší, která panu profesorovi Jiřímu Vorlíčkovi pomáhá v těžkostech a komplikacích života a dodává mu energii na jejich překonávání. Štěstí je, že paní Hilda Vorlíčková má se svým manželem společné koníčky a zájmy, čili zdroje radostí. A radost, která je sdílená, se násobí.

Jak již bylo řečeno, prof. J. Vorlíček zdůrazňuje nutnost zajímat se nejen o patofyziologii nemoci, ale o člověka celého, i s jeho prožíváním nemoci. A protože závažná nemoc ovlivní celou rodinu, je třeba se zajímat i o podmínky života nemocného. Proto pro časopis Vnitřní lékařství připravujeme článek Vztahy jak mezi partnery, tak na pracovišti, ovlivňují naše zdraví – pohled zdravotníků, pečujících o osoby s maligními nemocemi.

Získaná ocenění

Pan profesor Jiří Vorlíček získal za své všestranné aktivity velmi četná ocenění. Zde uvádíme ta nejdůležitější.

- 1998 Cena rektora Masarykovy univerzity za vynikající dílo (monografie Paliativní medicína)
- 1999 Cena předsednictva České lékařské společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně za monografii
- 1999 čestné členství Slovenské hematologické společnosti Slovenské lékařské společnosti
- 2000 čestné členství Slovenské chemoterapeutické společnosti
- 2002 Cena Nadace Universitas Masarykiana
- 2004, 2006, 2008 Ceny rektora Masarykovy univerzity za významný tvůrčí čin (monografie)
- 2004 čestné členství Slovenské onkologické společnosti Slovenské lékařské společnosti
- 2007 Medaile Za zásluhy o stát v oblasti vědy II. stupně udělená prezidentem ČR V. Klausem
- 2008 čestné členství Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče o.s.
- 2009, 2010 Osobnost roku, Brno Business TOP 100
- 2011 Doctor honoris causa (dr.h.c.) Vysoké školy zdravotnictví a sociální práce, Bratislava
- 2011 Dekret za zásluhy o umění (získání uměleckých děl pro Kampus MU), Pedagogická fakulta MU Brno

prof. MUDr. Zdeněk Adam, CSc., MUDr. Zdeněk Král, CSc.
✉ **Adam.Zdenek@fnbrno.cz**

Interní hematologická a onkologická klinika LF MU a FN Brno
www.fnbrno.cz

Doručeno do redakce 27. 7. 2018